

Ein Nachrichtenblatt

*Nachrichten für Freunde der Anthroposophie und Mitglieder
der Anthroposophischen Gesellschaft*

10. Jahrgang, Nr. 21

8. november 2020

Administration / Herausgabe Roland Tüscher, Kirsten Juel. Die Verantwortung für die Beiträge liegt bei den Autoren. © Alle Rechte vorbehalten.

In de omgeving van het noorderlicht - Andrea Schumacher © 2020

INHOUD

Fragmenten uit 8 voordrachten van Rudolf Steiner, als boek verschenen met de titel:

‘Die geistige Hintergründe der äußeren Welt’ (GA 177)

“De geestelijke wereld kan niet ongestraft worden genegeerd.”

Een bijdrage aan het begrijpen van de geestelijke achtergrond van de Corona-crisis

Samengesteld, ingeleid en becommentarieerd in schuin lettertype door

Barbara Denjean

Vertaling:

Ineke van Strien

Tekst fragmenten uit 8 voordrachten van Rudolf Steiner:
‘De geestelijke werkelijkheid achter de fysieke wereld’
(GA 177)

“De geestelijke wereld kan niet ongestraft worden genegeerd.”

Een bijdrage om de geestelijke achtergrond van de Corona-crisis te begrijpen

Dat de Corona maatregelen opnieuw tot een lock-down hebben geleid was aflopen zomer ondenkbaar. Want nadat de mondkapjes plicht, hogere boetes en reisbeperkingen niet tot het door de regering gewenste resultaat heeft geleid, zijn de regels weer strenger geworden. Deze tweede golf van maatregelen treft ons harder dan in het afgelopen voorjaar, omdat de hoop op ‘terug naar normaal’ niet is uitgekomen, verschillende overlevingsstrategieën ons niet meer dragen, onze reserves opgebruikt - en wij uitgeput zijn. We gaan nu het donkere en koude jaargetijde tegemoet waarin de beknottingen van het sociale en culturele leven en de zorgen over onze existentie minder gemakkelijk kunnen worden gecompenseerd door uitstapjes in de natuur.

Er zijn mensen wier hart aan stukken wordt gescheurd om kleine kinderen te zien verdwijnen achter maskers tijdens de ochtendwandeling naar school. Bij anderen groeit de woede omdat we ons maandenlang als ‘De wijze Else’ (sprookje van de gebroeders Grimm) hebben laten leven onder een voortdurende dreiging, en waarin we alleen als een kudde infectiehaarden beoordeeld en gereguleerd werden. Depressiviteit, boosheid, berusting en angst zijn op dit moment de heersende gemoedstoestanden van de ziel. Hoe zal ons leven de komende weken vorm krijgen, hoe zal het veranderen en waar zal dit lot ons uiteindelijk brengen? Kan iemand van ons zich voorstellen dat de huidige stand van zaken - zoals sommige virologen al hebben aangegeven - nog jaren gehandhaafd blijft: in de zomer lichte versoepelingen, in herfst en winter terugval en stilstand?

En altijd vergezeld van existentiële angst: of het nu gaat om een dodelijk virus of om de gevolgen van de maatregelen. Zullen we in staat zijn staande te blijven tijdens datgene wat er op ons afkomt?

Het verlangen om de klok terug te draaien, om het oude leven, het 'oude normaal' terug te krijgen is groot. Maar kunnen we met een goed geweten echt verlangen naar een leven dat in de geschiedenis van de wereld zijn weerga niet kent in zijn gebrek aan geest, mededogen en verantwoordelijkheid? Moeten we niet - ontwaakt door de gebeurtenissen van de afgelopen maanden – tegen onszelf zeggen: in moreel opzicht mag het nooit meer zo worden zoals voor Corona?

Rudolf Steiner wijdde in de Michaëltijd middenin de eerste wereldoorlog te Dornach 8 voordrachten (opgenomen in GA 177) aan het onderwerp: 'De geestelijke werkelijkheid achter de fysieke wereld'. Ze kunnen onze ogen op een bijna brute manier openen voor de echte samenhang en achtergrond van de huidige actualiteit. Rudolf Steiner schetste in ongewoon heldere, harde woorden en beelden een scenario van chaos en horror, wanneer men niet over de samenhang met de geestelijke wereld zou gaan nadenken, wanneer het materialistische wereldbeeld en het eenzijdig doordrukken van nieuwe technologische ontwikkelingen eenzijdig zouden worden doorgedrukt. Steiner spreekt natuurlijk over de situatie aan het einde van de 19e, begin 20e eeuw. Maar ieder van ons weet in welke onvoorstelbare mate de materialistische manier van denken sindsdien gemeengoed is geworden en dreigt beslag op geest, ziel en lichaam van de mens te leggen, zodat de transhumanistische toekomstvisioenen zich al richten op het "hersenen-ik" dat op harde schijven is opgeslagen en dat zich onafhankelijk van de mens kan ontwikkelen en daarom "onsterfelijk" zou zijn. (Toekomst van de mensheid instituut, Oxford)

De uiteenzetting met het materialisme en hoogontwikkelde technologieën behoort tot het vijfde culturele tijdperk. Maar het moet worden aangevuld en afgezwakt door het feit dat de mensheid zich over zijn geestelijke en goddelijke oorsprong bezint en het geestelijk leven als kern en ontwikkeling van alle wezens leert inzien. Dit is het moment om wakker te worden voor de wezenlijke oorzaken en samenhangen van de huidige situatie, want alleen door het betrekken van geestelijke gezichtspunten op deze situatie, kan de sprakeloze mens het juiste antwoord geven. De volgende citaten uit de lezingencyclus zouden een impuls kunnen geven en ons kunnen verduidelijken op welke drempel we nu staan en hoe ieder van ons nu wordt opgeroepen om recht te doen aan de daaruit voortvloeiende verantwoordelijkheid.

Barbara Denjean

Dornach, 29 – 10 - 1917 (1ste voordracht)

Uit de statistieken blijkt terecht dat de bevolking op aarde toeneemt, maar het is toch een oppervlakkig oordeel want de periode die in acht wordt genomen is niet lang genoeg om t.a.v. dit fenomeen echt een standpunt in te kunnen nemen, men kijkt echt naar veel te korte perioden... Ik heb al vaker gezegd dat er misschien een periode zal komen, en dat misschien al binnen afzienbare tijd, dat de mensen met afschuw zullen ontdekken dat er ook een afname van de bevolking mogelijk is...

Het is merkwaardig, dat juist in de laatste paar eeuwen - en in het bijzonder rond de laatste eeuw wisseling - de mensheid zo zeer prat op haar eigen geestelijke vooruitgang en wetenschappelijke prestaties ging en dat in werkelijkheid nooit eerder in de geschiedenis het onbewuste, instinctieve leven zo wijdverbreid was. En tot op de dag van vandaag heeft steeds meer en meer het instinctieve, onbewuste leven de mens in bezit genomen. **Het niet waarnemen van datgene wat er geestelijk om ons heen is, het geen rekening houden met dit geestelijke, dat is de uiteindelijke oorzaak van deze vreselijke wereldoorlog.** En we kunnen niet zeggen dat de mensheid al veel geleerd heeft van wat er in de loop der jaren zich op zo'n gruwelijke manier heeft afgespeeld. Men zou zelfs het tegenovergestelde kunnen zeggen.

... hoe vreemd het ook mag lijken voor de gewone mens, de huidige tijd vraagt van mensen precies datgene wat ze het minst willen: geestelijk-wetenschappelijk inzicht. Hoe vreemd het ook mag klinken voor de huidige mens: **Orde zal pas uit de chaos kunnen ontstaan als een voldoende aantal mensen de waarheden van de geesteswetenschap zich zal eigen maken.** Dat zal het karma van de wereldgeschiedenis zijn.... En als u nu in uw hart voelt dat het dan wel eens lang zal duren voordat er orde zal zijn omdat u misschien geloofd dat de mensen zich voorlopig niet zullen inzetten om een geesteswetenschappelijke dageraad te laten ontstaan - dan zult u gelijk hebben. Maar dan gelooft u echter ook dat er voorlopig geen orde uit deze chaos zal ontstaan, want die zal pas komen als het menselijk hart doordrongen wordt van geestelijk-wetenschappelijke opvattingen. Al het andere zal schone schijn zijn; al het andere zal schijnbare rust zijn, waaronder steeds nieuwe en nieuwe brandhaarden smeulen, want **orde uit deze chaos zal pas kunnen ontstaan wanneer men zal begrijpen waardoor deze chaos is ontstaan.**

Het is ontstaan uit een niet geestelijke opvatting over de werkelijkheid - ja, uit een onspirituele visie op de werkelijkheid. **De geestelijke wereld negeert men niet ongestraft.** Men kan geloven dat men de geestelijke wereld ongestraft kan negeren, men kan geloven dat men zich kan uitleven in ideeën, in opvattingen over de wereld die alleen maar op de zintuiglijke wereld zijn gebaseerd. Men kan dat geloven, en dat is het algemene geloof van de huidige mens. Maar waar is het niet. Nee! Het meest krankzinnige geloof

dat de mensheid ooit heeft gehad, is dat de geesten het zich laten welgevalen om genegeerd te worden... **Het is een wet, het is een ijzeren wetmatigheid: De geesten nemen wraak.** En onder de verschillende typering die op het huidige tijdsgewricht van toepassing is, is ook de volgende terecht: **Door het zolang negeren van de geestelijke wereld is de wraak van de geestelijke wereld verantwoordelijk voor de chaos waarin de mensheid zich bevindt.**

Zulke zinnen - hoe dreigend ze ook klinken - mogen ons niet verlamd of gelaten maken. Hoe bitter het ook is, werkelijk inzicht alleen kan het huidige leed afwenden. Het helpt ons, om de gebeurtenissen niet alleen als verkeerde interpretaties van virologen of politici te zien, maar om door te dringen tot de schokkende samenhang en daarnaar te handelen. We zijn geen toevallige getuigen van de huidige gebeurtenissen. We hebben zelf bewust gekozen voor onze incarnatie om deze wereldwijde crisis van de mensheid te helpen overwinnen. Ieder van ons kan zich mede- verantwoordelijk voelen, maar ook mede-schuldig, omdat eenieder gemakshalve een aantal dringende vragen vermeden heeft zichzelf te stellen, en omdat ieder van ons de noodzakelijke processen tot het verkrijgen van meer zelfkennis heeft vermeden:

Hoe zou het zijn geweest als de mensen hadden geprobeerd de geestelijke wereld te erkennen en vanuit de geestelijke wereld de fysieke wereld zijn vorm, karakter en fundament te geven. In plaats van het feit dat de mensen in de laatste decennia van de 19e eeuw alleen maar instinctief meer en meer belust waren naar die kennis die uiteindelijk haar grootste triomfen vierde in het ontwerpen van moordwerktuigen en verder alleen maar opgingen in het zichzelf verrijken met zuiver materiële bezittingen? Wat zou er zijn gebeurd als de mensheid ernaar had gestreefd om geestelijke kennis en - impulsen voor het sociale leven te verkrijgen? Het zou een gedeeltelijke afbetaling zijn geweest voor destructieve krachten!...

De intensiefste, de indringende, men zou ook kunnen zeggen de wreedste manier om dit te begrijpen is om kennis te maken met een aantal van de gestorvenen die naar de geestelijke wereld zijn overgegaan... Als het voor hen hier op aarde mogelijk was geweest, voordat ze door de poort van de dood gingen, om spiritualiteit in hun ideeën en voorstellingen op te nemen, dan hadden ze die door de poort van de dood meegenomen. Dat zou een schat zijn geweest die ze na de dood nodig hebben.

Ze hebben het niet kunnen verwerven... Ze moeten de afbetaling nu effectueren. Ze snakken nu, omdat ze door de poort van de dood de geestelijke wereld zijn ingegaan, ze snakken - ja, waar snakken ze eigenlijk naar, deze zielen die hier op aarde in materialistische voorstellingen leefden, waar verlangen ze naar? Naar destructieve krachten in de fysieke wereld, daarnaar snakken ze. Want dat is de afbetaling. Deze dingen kunnen niet met gemakkelijke

begrippen worden afgedaan... **Hoe verschrikkelijk het ook is, noodzakelijk was het dat er vernietiging plaats vond, omdat de gestorvenen snakten naar destructieve krachten, waarin ze kunnen leven, nadat ze hier op aarde de afbetaling met geestelijke impulsen niet konden verkrijgen...**

Welke tragedie ligt in de gedachte, dat de overledenen, die alleen de materialistische manier van denken op aarde hebben ervaren zich door vernietiging te weer stellen in plaats van de 'levenden' te helpen. Uit de volgende alinea's kunnen we duidelijk onze huidige taak begrijpen want het is niet voldoende om mensen over de gevaren van angst of de idiotie van de Corona-maatregelen te informeren. Het zal van essentieel belang zijn of het ons lukt om de huidige crisis als een kans te gebruiken, om niet alleen met dwarsdenken maar vooral met omdenken de mens, zijn leven en wezen, zijn gezondheid en ontwikkeling weer in een holistische en geestelijke samenhang te leren zien:

Er zal niet eerder ordening uit de chaos ontstaan, voordat de mensheid besluit om zulke ernstige waarheden daadwerkelijk in zijn ziel op te nemen en **ook om zulke ernstige waarheden te laten integreren in de politieke ideeën die tegenwoordig in de wereld ontwikkeld worden.** En als deze waarheden pessimistisch klinken en u denkt: Hoe ver is de mensheid nog verwijderd van datgene wat nu nodig is, dan hebt u gelijk. Maar laat uw gerechtvaardigd pessimisme gevolgd worden door een innerlijke aanmaning, een heldere oproep om te proberen de mensen te laten ontwaken waar u maar kunt, op elk moment in het leven waar u geconfronteerd wordt met situaties waarin de impulsen van de geesteswetenschap vruchtbaar kunnen zijn. ... Maar afgezien van wat er in onze tijd is gebeurd en wat tot deze chaos heeft geleid, zijn dit niet alleen menselijke daden, maar **het zijn vooral daden van ahrimanische wezens, die proberen toegang tot de mens te krijgen door zijn bewustzijn te dempen** ... Mochten er mensen zijn die niets van zulke dingen weten en de spot drijven wanneer er wordt gezegd: **'Ahriman heeft toegang tot de menselijke ontwikkeling gevonden.'** Wanneer deze mensen zich vrolijk maken over degenen die op deze manier spreken, dan zal echter **de wereldgeschiedenis honend lachen over hen die er vandaag de dag de spot mee drijven!**

Alleen: Geesteswetenschap, de antroposofisch georiënteerde geesteswetenschap zal vandaag de dag alleen nog begrepen worden door hen die in staat zijn te begrijpen dat de mensheid staat voor een: of 't één of 't ander: **Ofwel de geest wordt begrepen ofwel de chaos blijft bestaan. Wanneer we in de komende jaren niets anders ontwikkelen dan weer en weer materialisme en misschien wel een opgevoerd materialisme** ... waarover de slapende mensheid zich nog geen rekenschap aflegt.

Wanneer op deze basis een nieuwe wedloop naar

materiële goederen zou ontstaan, waar sommigen na de aanstaande vrede naar verlangen, dan zouden die zielen weer door de poort van de dood gaan en de dorst naar vernietiging hier op aarde in zich dragen. **De verwoesting zou niet ophouden.**

Wat Rudolf Steiner hier nog in de aanvoegende wijs aan de orde stelt, is meer dan waar gebleken: het vergaren van materiële goederen en de consequente gerichtheid van de hele westerse cultuur op een gigantische economische groei begon na de Tweede Wereldoorlog de mensen in beslag te nemen. Vele wezenlijke zaken werden de dupe. En terwijl het ondergronds bleef smeulen, kon er een leuke samenleving ontstaan, een wellnesscultuur die zich tegen de aanvallen van Ahriman, door afleiding en verdoving, niet kon handhaven. De pandemie van de angst, waar zo vaak over gesproken wordt, is het gevolg van deze Ahrimanische invloed, die echter alleen in de huidige omvang zichtbaar maakt wat zich al lang heeft voorbereid: de verharding en -starring van onze denk- en leefgewoonten, en het ondermijnen van spirituele idealen. We zouden ons de vraag kunnen stellen waarom het vervalsen en verdraaien van het mensbeeld en de daaruit voortvloeiende materiële visie in de gezondheidszorg en het onderwijs niet hebben geleid tot soortgelijke grootschalige demonstraties als die tegen de dictatuur in Wit-Rusland (Belarus), de klimaatverandering (Friday for future), het recht (black lives matter) of tegen de Corona-maatregelen.

Dornach, 30 – 09 - 1917 (2de voordracht)

De intellectuele, of we zouden ook kunnen zeggen, de wetenschappelijke ontwikkeling is in een opgaande lijn verlopen. Maar de menselijke moraliteit heeft geen gelijke tred met deze ontwikkeling gehouden. Juist daardoor, **omdat de morele ontwikkeling van de mens niet vooruit is gegaan, heeft de intellectuele ontwikkeling een zekere immorele signatuur gekregen, en heeft zich juist in veel opzichten tot een destructieve ontwikkeld ...**

De Christusimpuls is toch de kern van het morele leven voor de mensheid op aarde. Daarom is het zo belangrijk - en ik heb dit vanuit andere gezichtspunten vaak benadrukt - dat juist hier op het fysieke plan de mens met de Christusimpuls in aanraking komt.

... Zulke dingen zijn voor de huidige mens ongemakkelijk om te ondervinden en ongemakkelijk om te weten. En toch moeten ze bekend worden als we uit de chaos, waarin de wereld is gekomen, willen komen. En buitengewoon ernstig zijn deze waarheden. Wanneer in het aardeleven deze waarheden geen voet aan de grond krijgen zal de ontwikkeling van de mensheid stagneren. Want het was niet de bedoeling van de goden om de mensen in automaten te

veranderen, om in zekere zin op een automatische manier invloed op hen te hebben, maar ze hebben hen tot vrije wezens willen maken, die inzicht hebben in datgene wat hen vooruitbrengt.

De volgende opmerkingen kunnen nuttig zijn om te begrijpen dat we tevergeefs hopen op inzicht, begrip of verantwoording van politici:

Maar toen de mensheid steeds jonger en jonger werd... Terwijl de mens vroeger tot op hoge leeftijd vanzelf de mogelijkheid bezat om zich te ontwikkelen, moet nu de 27-jarige zijn ontwikkeling vanaf die leeftijd zelf ter hand nemen. Want de dragende lichaams gebonden krachten laten hem in de steek en alleen met een innerlijke geestelijke impuls kan hij zich verder ontwikkelen. Degenen die dit niet doen, die zich niet van binnenuit blijven ontwikkelen en die de spiritualiteit niet opnemen, die blijven vandaag de dag 27 jaar oud, ook als ze 100 jaar oud worden. Dit betekent dat ze de kenmerken, de eigenschappen van de zevenentwintigjarige in zich dragen... Dit laat van een andere kant zien hoe noodzakelijk spirituele impulsen voor de cultuur zijn. De meest in het oog lopende mensen, **de leidende figuren van vandaag, dat zijn degenen die zich niet verder dan de leeftijd van 27 jaar hebben ontwikkeld.** Zij zetten de toon... men wordt een toonaangevende leider van de tegenwoordige tijd. Maar men wordt slechts een persoon van het heden... Dit zijn feiten die mensen zo langzamerhand moeten leren waarnemen en er acht op slaan. De diepere samenhangen die aanwezig zijn in het leven moet men leren kennen, en omdat hij zich daarbij ongemakkelijk voelt gaat hij vandaag de dag zo graag eraan voorbij. Ongemakkelijk, **want mensen leven liever hun passies en emoties, die ze in de buitenwereld ontwikkelen, instinctief uit dan dat ze naar inzicht streven,** omdat ze de wereld vanuit deze emoties en niet vanuit zichzelf willen beleven.

Enkele zinnen van Maria uit het mysteriedrama "Het Ontwaken van de Zielen" (2de beeld) belichten de huidige toestand van de menselijke ziel:

"Zo is het met mensen wanneer hun betere zelf in geestesslaap verzinkt en als begeertemachten het wezen voeden van dat zelf, tot het ontwaken weer die ware geestesgaard met licht doorstraalt.

Zo is de slaap die alle mensen slapen, voordat de zienskracht hen heeft gewekt. Zij weten niets van wakend slapen af; zij lijken wakker omdat ze altijd slapen... "

Dornach, 01 – 10 - 1917 (3de voordracht)

In velerlei opzicht is de huidige mens, ook al denken ze dat ze over de illusies en het bijgeloof van het verleden verheven zijn, door en door illusionair, en neigen ernaar veel meer dan vroeger het geval was zich over wezenlijke en

belangrijke dingen van de wereld aan illusies over te geven. En wel in zulk een ernstige mate **dat deze illusies wereld -, volkeren - en aarde beheersende machten zijn geworden. Dat is heel belangrijk, want in de hele chaos van de huidige tijd - en daarom is het chaos - zijn juist illusies, illusoire voorstellingen werkzaam.** Ik wil direct, ik mag wel zeggen, op een fundamentele of principiële illusie van tegenwoordig wijzen, een illusie die innig verbonden is met de materialistische tendens van deze tijd, met de neiging van mensen tot het materialisme. Deze illusie wordt gekenmerkt door het feit dat mensen meer en meer geneigd zijn een volledig verkeerde mening te vormen over datgene wat we in de context van geesteswetenschappelijk inzicht het fysieke plan noemen. Steeds minder wordt een heel fundamentele zinsnede uit het Nieuwe Testament, begrepen. **Steeds minder wordt de zinsnede: “Mijn rijk is niet van deze wereld” begrepen.** Volkomen verkeerd worden deze woorden in het heden begrepen omdat de leidende individualiteiten van tegenwoordig zich overgeven aan de illusie dat in elk opzicht hun koninkrijk op deze wereld gestalte moet krijgen, hun rijk zijn plaats moet krijgen op het fysieke plan... Wat bedoel ik daarmee? Wie in staat is om de werkelijkheid te zien, wie in staat is om door de werkelijkheid heen te kijken, weet dat de wereld van het fysieke plan nooit volmaakt kan zijn. **Maar degenen die materialistisch denken, hebben de illusie dat er iets volmaakt op het fysieke plan moet worden bereikt.**

De relevantie van deze uitspraak, die meer dan 100 jaar geleden werd gedaan, is beangstigend. Zoals bv de vermeende goedbedoelde ambities om mensen voor ogenschijnlijk onnodige ziekten door middel van o.a. vaccinatie, medicatie en genetische manipulatie te behoeden. Of om elk kind wereldwijd dezelfde onderwijskansen door middel van een uitbreiding van digitale netwerken en bijbehorende software te geven. En het transhumanistisch onderzoek om onze intelligentie te vergroten en de visioenen van een eeuwige jeugd en een eeuwig leven willen ons een illusionaire vooruitgang voorspiegelen, die ten koste van vrijheid, individualisering en vooral ontwikkeling gaat. Het geloof in een samenhang van de mens met de geestelijke wereld en de daarbij behorende taak is, vooral in de cultuur van het avondland, bijna uitsluitend een lippendienst geworden:

Hoewel ook veel mensen vandaag de dag zeggen dat ze in een geestelijke wereld geloven - het blijft een woord; bij veel mensen blijft het slechts een woord, een holle klank. In de gewaarwordingen, in de gevoelens, in de onbewuste impulsen van mensen is toch iets anders aanwezig, er is de neiging aanwezig om materialistisch te denken. Want de mens neigt ernaar om eigenlijk alleen aan het fysieke plan te geloven, zelfs als ze denken iets anders te geloven en zichzelf dus voor de gek houden. Ja, wie alleen in het fysieke plan gelooft, **wie niet gelooft dat er iets anders in zijn omgeving bestaat dan het fysieke plan, die kan**

niet anders dan erkennen dat het enige ideaal datgene is om alles op het fysieke plan zo gestalte te geven dat dit fysieke plan een paradijs wordt, anders zou toch de hele wereld onzinnig zijn. Voor de materialist is er geen andere mogelijkheid, wanneer hij de wereld niet als iets onzinnigs wil beschouwen, dan zich over te geven aan de illusie dat de situatie weliswaar op het fysieke plan nog vrij onvolkomen is, maar dat men toch door politieke maatregelen deze onvolkomenheid door volmaaktheid zal kunnen vervangen.

Nergens in de evangeliën zal het mogelijk zijn om aan te tonen dat de Christus dit rijk van de uiterlijke fysieke wereld wilde veranderen in een rijk van volmaaktheid. Natuurlijk heeft de Christus zich niet overgegeven aan deze illusie. Hij heeft geen paradijs op het fysieke plan tot stand gebracht maar heeft in plaats daarvan de mens iets gegeven dat niet van deze wereld is: een doordringing van de ziel met de impulsen die wel altijd in de wereld leven, maar die niet van deze wereld zijn, dat wil zeggen, niet van het fysieke plan.

De waarheden die aan het licht moeten komen hebben vandaag de dag voor de meeste mensen iets weerzinwekkends; ze zijn ongemakkelijk, heel ongemakkelijk. En de waarheden waar men van houdt zijn vandaag de dag comfortabel, zijn gewild, al naar de geaardheid van de mens. Deze soms op een dwaalspoor gebrachte basisinstincten van de huidige mens m.b.t. de waarheid zullen het uitermate moeilijk krijgen, juist die waarheden op te nemen, die direct het gebied betreffen, dat direct aan het fysieke plan grenst. Want de eigenschappen van het gebied dat direct aan het fysieke plan grenst, doen in zekere zin een appèl op een gezonde, ongerepte gemoedstoestand van degenen die erover horen. En dit zal in vergelijking tot die waarheden, die noodzakelijkerwijs verteld moeten worden, de allergrootste, de denkbaar grootste moeilijkheden opleveren. Niet alleen het in ogenschouw nemen van deze waarheden, maar ook het leren kennen van deze waarheden is van betekenis voor de gehele zielsgesteldheid van de mens...

In onze tijd wordt er veel gesproken over de moed van onze tijdgenoten. **Om die waarheden te laten gelden die noodzakelijk zijn voor de mensheid, daar zal een heel andere moed voor nodig zijn, een innerlijke moed. En op de plaats waar deze moed in de ziel aanwezig zou moeten zijn, daar zit tegenwoordig een uit gemakzucht voortvloeiende lafheid, die ongelofelijk veel mensen in bezit heeft genomen. Deze lafheid is in veel opzichten de reden waarom het voor de antroposofisch georiënteerde geesteswetenschap zo moeilijk is om haar weg te gaan.**

Dornach, 6 – 10 - 1917 (4de voordracht)

Wanneer de mens zich deze waarheden niet laat welgefallen, of men zou ook kunnen zeggen, ze niet bereidwillig accepteren wil, dan zal de mens, door het

geweld van de verschrikkelijke gebeurtenissen in de loop van de tijd, hiertoe gedwongen worden ... Nu kan de vraag ontstaan: Waarom is het voor de mensheid noodzakelijk om in deze tegenwoordige tijd, kennis te maken met zulke deels schokkende waarheden...? Het is de angst voor de grote waarheden die de mensen vandaag de dag belet om ze te accepteren. Waarom zou de mensheid dan niet in een soort slapende toestand ten aanzien van deze waarheden kunnen worden gehouden? Waarom zou dan juist deze mensheid, die de laatste tijd zo nerveus is geworden, aan de grote, verpletterende waarheden worden blootgesteld? In de voorgaande beschouwingen heb ik al gesproken over het grensgebied, over de geestelijke wereld die direct aan onze fysiek zintuigelijke wereld grenst. Deze geestelijke wereld, die is de belangrijkste, waarvan de mensheid in de zeer nabije toekomst kennis moet nemen. ... Er zijn daar alle mogelijke wezens in dat grensgebied. Ik wil vandaag tot u spreken over een klasse van deze wezens, namelijk over de klasse die hun taak bij de geboorte en dood van de mens hebben (in samenhang met de wereld)... ..we noemen ze vandaag de dag, om ze een naam te geven, de elementaire geesten van geboorte en dood... Leert de mens nauwkeuriger en bij vol bewustzijn het wezen van deze elementaire geesten van geboorte en dood kennen, **dan leert hij in feite de krachten kennen, die in deze wezens werkzaam zijn, die hier op het fysieke plan vijandig tegenover het leven staan.**

U weet: **Sinds nog niet zo lange tijd geleden zijn er steeds meer en meer culturele impulsen in de mensheidsontwikkeling gekomen, die er vroeger niet waren, maar die juist voor de huidige cultuur zo karakteristiek zijn.**

Bedenkt u eens, hoezeer we tegenwoordig afhankelijk zijn geworden van bv het gebruik van stoom, elektriciteit, luchtdrukverdeling en statica. Denkt u aan zulke destructieve krachten als dynamiet en dergelijke, en u zult zich gemakkelijk kunnen voorstellen, met de snelheid waarmee dit alles is gegaan, dat er in de toekomst nog hele andere fabelachtige dingen in het verschiet liggen, die door de mensheid op deze weg zal worden nagestreefd.

In de afgelopen 100 jaar kunnen we spreken van een quantumsprong in technische ontwikkelingen en mogelijkheden. Vergelijk bv de luchtvaart met de ruimtevaart of het dynamiet met de atoombom. Denk aan de gigantische computercentra en vergelijk de vroegere bankierswereld met de huidige bankinstellingen. Wie heeft al deze uitvindingen mogelijk gemaakt en wat is het uiteindelijke doel ervan?

Nu denkt de hedendaagse mens echter dat dit alles - telegraaf, telefoon, gebruik van stoomkracht en dergelijke - zonder de medewerking van geestelijke wezens plaatsvindt. Dat is echter niet het geval. **De verdere ontwikkeling**

van de mensheidscultuur, ook al weet de mens er niets van, gebeurt ook met de medewerking van elementaire wezens ... Ze werken en helpen overal aan mee. **Op dit gebied leidt de mens zijn leven niet alleen, maar wordt hij geleid. In de laboratoria, op de werkplaatsen, namelijk overal waar inventieve geestelijkheid werkzaam is, daar zijn bepaalde elementaire geestelijke wezens de inspiratoren...** Nu zijn die elementaire geesten die sinds de 18e eeuw aan onze cultuur impulsen geven van dezelfde soort als degenen die de goden gebruiken om geboorte en dood te bewerkstelligen. Dit is een van de geheimen waarmee de huidige mens zich vertrouwd moet maken. ... **en de wetmatigheid van de wereldgeschiedenis resulteert in een ontwikkeling die zich zo ontvouwt dat altijd waar op een bepaald gebied eerst de goden m.b.v. de elementair wezens heersend zijn, daarna de mensen zelf op dit gebied handelsbekwaam worden, maar ook m.b.v. deze elementaire geestelijke wezens.** Terwijl dus in oudere tijden de elementaire geesten van geboorte en dood in wezen dienaren waren van de goddelijk-geestelijke wereldleiders, werden deze elementaire geesten van geboorte en dood vanaf onze tijd - het is al geruime tijd geleden dat dit gebeurde - **de dienaren van de technologische, industriële ontwikkeling en de commerciële mens.** Het is belangrijk dat we deze schokkende waarheid in al zijn kracht en intensiteit op onze ziel laten inwerken... **We staan nog maar aan het begin van de ontwikkeling van techniek, industrie en handel, waar de elementaire geesten van geboorte en dood hun invloed op uitoefenen. Dit zal steeds sterker en sterker worden, het zal steeds drastischer worden. De mensheid kan hier niet tegen beschermd worden, want de cultuur moet voorwaarts gaan.** En de cultuur van onze tijd en de toekomstige - moet zodanig zijn dat deze elementaire geesten werken met dezelfde krachten waarmee ze werken bij geboorte en dood, binnen de techniek, industrie en de commerciële wereld, enz. Maar er is iets heel bepaalds aan verbonden. Ik heb u immers gezegd dat deze elementaire geesten degenen zijn die het welzijn van de mensheid eigenlijk vijandig, destructief zijn gezind. Dus laten we de zaak alleen in de juiste zin opvatten, en als we het in de juiste zin opvatten, laten we onszelf dan niet misleiden over de belangrijke, diepingrijpende dingen die het eigenlijk zijn. **De cultuur moet in technische, industriële en commerciële zin voorwaarts gaan en zich ontwikkelen. Maar de cultuur die op deze manier voorwaarts gaat kan vanuit haar wezen de welvaart van de mensen op het fysieke vlak niet dienen, maar ze kan integendeel vanuit haar wezen voor deze welvaart alleen iets destructiefs met zich meebrengen.**

Zo'n waarheid is ongemakkelijk voor die mensen die er niet mee van worden om altijd in overtreffende trap te spreken over de grote, enorme vooruitgang van de cultuur, omdat ze abstract zijn en niets weten van de op- en neergaande gang

van de menselijke ontwikkeling ... **zo behelst datgene wat zich nu als commerciële, industriële, technische cultuur geïnitieerd wordt, de elementen die tot de ondergang van de vijfde aardse cultuurperiode leiden.** En alleen hij die helder ziet, alleen hij ziet de dingen zoals ze zijn, en hij moet bekennen: **Dientengevolge werken we aan datgene mee wat de catastrofe teweeg moet brengen...**

Het zijn natuurlijk afgezanten van Ahriman, deze elementaire geesten van geboorte en dood. De goden moesten, vanuit een ijzeren noodzakelijkheid van de wereldontwikkeling, de afgezanten van Ahriman gebruiken om geboorte en dood te bewerkstelligen. Aanvankelijk verhinderden ze dat, voor hun eigen werkzaamheid, de krachten van deze afgezanten werkzaam werden op het fysieke plan. Maar vanaf de vijfde na-Atlantische cultuur zijn we in een neergaande ontwikkelingsgang terecht gekomen en daarom moet wederom, opdat de catastrofe kan komen, juist deze ahrimanische krachten invloed op de cultuur krijgen. De mens zelf moet leren hoe deze krachten te hanteren zijn. **De afgezanten van Ahriman zijn dus noodzakelijk, absoluut noodzakelijk, om die vernietiging te bewerkstelligen die de volgende fase in de ontwikkeling van de cultuur zal inluiden. Dat is een vreselijke waarheid, maar het is zo.** En tegenover deze waarheid helpt niets anders dan zich er werkelijk mee uiteen te zetten en haar helder in de ogen te kijken. U zult dan wel zien wat de juiste houding is, die ten opzichte van deze waarheid wordt gevraagd...

Rudolf Steiner spreekt hier over een onverbiddelijke noodzaak die onze cultuur moet ruïneren, hij roept ons op om deze waarheden onder ogen te zien, maar hij maakt tegelijkertijd duidelijk wat er nodig is in tijden van chaos en verwoesting: Levende gedachten, wakkere zielen, vergeestelijking, moed en vooral een diep doordrongen zijn met de Christusimpuls:

Deze waarheid is nauw verbonden met het feit dat in de toekomstige gang van de cultuur destructieve krachten moeten komen. **Met name, als de zaak niet verstandig wordt beheerd, zullen destructieve krachten in alle onderwijssystemen, in de opvoeding van kinderen zich doen gelden. Maar ook in het hele sociale samenleven van de mensen zullen de destructieve krachten zich steeds meer vermengen vanwege de algemene cultuur, de gebruiken, de emoties van de mensen, krachten die vooral de relaties tussen de mensen onderling steeds meer zullen verstoren ... De mens moet ernaar streven om het woord van Christus te realiseren: “Waar twee of drie in mijn naam verenigd zijn, daar ben ik in hun midden.”** Maar in de technologische, commerciële cultuur is dit niet de waarheid, integendeel: **Als er twee of meer in mijn naam bekvechten, ruzie maken en bestrijden, daar ben ik niet in hun midden.** Dit leidt er echter toe dat het over het algemeen moeilijk is om verbindende en

verenigende waarheden tegenwoordig onder de mensheid te introduceren, omdat men niet naar ontwikkeling streeft en omdat men alleen maar iets wil zijn. **Maar dat splitst de mensheid in individuen.** Iedereen heeft zijn of haar standpunt. Niemand kan elkaar nog begrijpen. **Daar ziet u de vernietigende krachten in de menselijke samenleving aan het werk.** Dat is wat mensen uit elkaar drijft.

Een van de meest gehoorde en gesproken zin van de afgelopen maanden is waarschijnlijk wel deze: “Ik kan gewoon niet geloven, niet begrijpen, niet verdragen wat anderen zeggen, hoe ze denken en handelen ...”. “ Een afgrond is tussen mensen en hun verschillende meningen en gedragspatronen over het corona-thema ontstaan. Een afgrond tussen familieleden, collega’s op het werk, ouders, tussen generaties, tussen vrienden en echtgenoten en - zoals door sommigen wordt gevreesd – het zou tot een burgeroorlog-achtige toestand kunnen leiden.

Dornach, 07 – 10 – 1917 (5de voordracht)

De algehele geestelijke gesteldheid van deze tegenwoordige tijd brengt met zich mee dat we ons, zoals u al heeft gezien, met zwaarwegende inzichten en met zwaarwegende waarheden van de geestelijke wereld vertrouwd moeten maken... Want zulke inzichten, zoals de mensheid naar de huidige gewoonten zich gemakkelijk aanmeest, zijn niet opgewassen tegen de toekomst. Alleen in volledige ernst en waardigheid kan men zich met deze impulsen verbinden, die voor de ontwikkeling van de mensheid tegenwoordig nu eenmaal gegeven moeten worden... De ontwikkeling van de mensheid moet ernstig worden genomen. De menselijke ziel verandert veel meer dan we denken. De moderne mens denkt gedachten, de Griek zag gedachten...

Dit, zo Steiner, gaf hem een “intieme” verhouding met de wereld om hem heen en een intensief gevoel dat men met de wereld als iets geestelijks in verbinding stond. Sinds het midden van de Atlantische cultuurperiode is de aarde in een neergaande ontwikkeling, de huidige aarde gaat haar einde tegemoet:

Zo is het ook met alle schepsels, in zoverre ze als fysieke wezens deze aarde bewonen. Zij zijn in een neergaande ontwikkeling....

Dat brengt andere incarnatieverhoudingen met zich mee, zodat niet meer met onbewuste impulsen vanuit de lichamelijke diepere inzichten in de geestelijke wereld mogelijk zijn.

In het verleden ontstond vanuit de lichamelijke het genie, in de toekomst zal iets, **vanuit het naar binnen kijken door de ziel in de geestelijkheid, de plaats van het genie gaan innemen... Datgene wat in de mens is, is innerlijker**

geworden. **Dat is een merkwaardige zin, niet waar, dat men moet zeggen: De oppervlakkige mens van het heden is innerlijker geworden.** Het is ook het eigenaardige dat men over de huidige oppervlakkige mens kan zeggen: **Hij is daarom zo oppervlakkig omdat hij, zoals hij geïncarneerd is, helemaal niet tot zijn werkelijke, innerlijke wezen kan doordringen.** Hij zal helemaal geen acht slaan op zijn werkelijke binnenwereld, hij ontwikkelt niet de kracht om zichzelf te kennen, hij komt niet op de gedachte wat hij in feite is... **Zo ziet degene die geestelijk naar de wereld kijkt, zelfs meerdere mensen rondlopen, die eigenlijk helemaal niet zichzelf zijn.**

En in deze situatie moet men zich vooral inzicht en kennis over de binnenwereld verwerven. We zijn helemaal ertoe voorbeschikt, dat een alles omvattend wezen als volgt tot ons spreekt: "Mijn rijk is niet van deze wereld." Nu zullen de mensen besluiten deze waarheid slechts langzaam en geleidelijk te begrijpen. We zijn echt, ondanks de uiterlijke oppervlakkigheid, steeds minder en minder van deze wereld...

In het volgende gedeelte vindt u mogelijke ondersteuning om de vraag te begrijpen hoe specifiek de respectievelijke maatregelen en beslissingen in verband met Covid-19 zijn genomen, en of deze met de onmetelijke gevolgschade en het uitschakelen van alternatieve behandelmethoden, bewust zijn genomen. De vraag is ook of de verantwoordelijke persoonlijkheden nog wel werkelijk mededogen en medemenselijkheid kunnen ervaren. Hoe komt het toch dat steeds meer de indruk wordt versterkt dat het wereldtoneel door marionetten wordt bespeeld?

En steeds minder zal in de ontwikkeling van de aarde de mensheid in staat zijn om de ontwikkeling van zijn ziel volledig parallel te laten verlopen met de ontwikkeling van zijn lichaam. Waarom zou het niet mogelijk zijn om een individualiteit in een lichaam te laten incarneren dat is voorbestemd om, gezien zijn hele constitutie, voor het boze bestemd te zijn? De mens kan nog steeds goed van binnen zijn, omdat de individualiteit niet meer in een intieme verbinding met de lichamelijke staat. Nogmaals, dit is geen comfortabele waarheid, maar een waarheid waarmee men vertrouwd moet worden. Steeds meer moeten we rekening houden met het feit dat de mens zich in de laatste tijdperken van de ontwikkeling van de aarde uit de fysieke lichamelijke terugtrekt... **Voor de huidige mens is het dus absoluut noodzakelijk om voor het ontwikkelen van begrippen zich niet alleen te verlaten op datgene wat de buitenwereld biedt, maar hij moet, zover ze wat dit betreft in aanmerking komen, begrippen vanuit de geest vormen. In het bijzonder zullen dergelijke begrippen in de toekomst nodig zijn voor politieke -, sociale -, enz. en vooral ook voor pedagogische vraagstukken.** De begrippen die de omgeving biedt, die niet van het geestelijke afkomstig zijn, zijn niet langer voldoende voor wat de

mens nodig heeft ... **De geest moet echt bijstand verlenen wanneer er tegenwoordig wereldprogramma's worden gemaakt.**

Steiner beschrijft verder hoe het eigenlijke geestelijke zich al van de hoofden van de mensen heeft losgemaakt omdat het verinnerlijkt is. Maar de mensen weten er niets van en blijven oude ideeën afdraaien:

In de zichtbare fysieke hoofden rommelt het van oude ideeën, daar draaien ze automatisch af. Van datgene wat modern is en bij deze tijd hoort weten deze mensen niets. Deze automatisch werkende hersenen kunnen allerlei dingen laten nagalmen.

Nu wordt de aandacht gevestigd op het onderzoek in de eugenetica (eugenetica) dat zeer belangrijk is voor de huidige tijd.

Want instellingen, die ernaar streven in de toekomst alleen nog maar gezonde i.p.v. minderwaardige mensen geboren te laten worden, zijn een gevolg van deze automatisch werkende hersenen; ze denken de mens volgens bepaalde wetten te kunnen vormen...

En in nog iets anders spreekt zich dit fenomeen uit, dat nog wel uit de verdroogde hersenen kan ontstaan, maar niet meer uit de ziel komt. **De ziel moet versterkt worden, zodat de geesteswetenschap ermee in verbinding kan komen.**

Nu wil ik niet in negatieve zin over lege hoofden spreken; ze blijven leeg zij, dat ligt in de lijn van de ontwikkeling. Maar leeg blijft uiteindelijk niets op de wereld. Het blijft leeg van een zeker iets, dat in een andere tijd bestemd was om het lichaam helemaal op te vullen. Helemaal leeg blijft eigenlijk niets. **En naarmate de mens meer en meer zijn ziel van het lichamelijke terugtrekt, wordt dit lichamelijke steeds meer en meer aan het gevaar blootgesteld, om met iets anders gevuld te worden. En wanneer de zielen zich niet willen inspannen om impulsen op te nemen, die alleen uit het spirituele weten komen, dan worden de lichamen opgevuld met demonische krachten. Dit lot gaat de mens tegemoet, dat de lichamen opgevuld worden door demonische krachten, door ahrimanisch-demonische krachten.** Bedenkt u dat tot datgene, wat ik gisteren over de toekomstige ontwikkeling gezegd heb, erbij komt, dat men in de toekomst als volgt mensen zal kunnen beleven: zij zijn Hans Kunz uiterlijk in het burgerlijke leven, omdat de sociale samenhangen het zo laten zijn, **maar het lichaam is zo zeer leeg, dat een sterk ahrimanisch wezen erin kan wonen.** Men zal ahrimanisch--demonische wezens kunnen ontmoeten. **De mens zal slechts schijnbaar de mens zijn, die hij is ...** Er zullen omstandigheden zijn in de toekomst waar je niet echt weet met wie je te maken hebt... En omdat mensen niet in staat zijn, datgene, wat de werkelijkheid is met hun begrippen, en voorstellingen te begrijpen, zullen ze steeds meer in de chaos terecht komen...

... wie willen vasthouden aan datgene, wat van vroeger alsmat doormaakt (en die zullen talrijk zijn) en ze zullen, omdat hun fysieke lichamen opgevuld zijn met ahrimanische geestelijkheid, uitsluitend op een oppervlakkige manier de wereld waarnemen. Hun waarnemingen zullen alleen uitgaan van de uiterlijke ruimte en dienovereenkomstig zullen hun begrippen, voorstellingen en daden zijn. Men moet zich niet voor de gek houden... **Zoals toentertijd op dat concilie in Constantinopel de geest werd afgeschafft, zo zal men op een andere manier proberen de ziel, het leven van de ziel, af te schaffen.**

Men zal het als een symptoom van ziekte beschouwen, wanneer de mens zich zo ontwikkelt, dat hij op het idee kan komen: Er bestaat een geest of een ziel. Dit zullen zieke mensen zijn. En men zal - daar kunt u zeker van zijn - het juiste medicijn vinden waarmee ze zullen werken. Toentertijd schaften men de geest af. **De ziel zal worden afgeschafft door middel van een medicijn. Op basis van een "gezonde kijk" zal een vaccin worden gevonden waardoor het organisme zo vroeg mogelijk in de jeugd, zo snel mogelijk bij de geboorte, zodanig wordt bewerkt dat deze mens niet op de gedachte komt: Er bestaat een ziel en een geest.**

De laatste zinnen moeten ons met het oog op de drastische veranderingen die t.g.v. de Corona crisis in het leven zijn gekomen, opmerkzaam maken. Want alle maatregelen hebben fatale en destructieve gevolgen voor ons zielenleven: zij het de steeds verder uitdijende angst, zij het de verhindering van spontaan menselijk gedrag door verplichte maskers, afstandsregulering, het demoniseren van de menselijke nabijheid en het verbieden van alles wat te maken heeft met zorgeloze levensvreugde. Daarnaast is er het strikte onderscheid, gebaseerd op de wetten van de economie, tussen systeemrelevante en overbodige beroepen, waarbij kunst, cultus en cultuur tot overbodige luxe van ons leven is verklaard. In een vermeende pandemie te zorgen voor een verdere desolaatheid van het zielenleven kunnen we ons doen begrijpen dat de toekomst, waar Rudolf Steiner in 1917 over spreekt, al begonnen is. Net zo alarmerend is de laster over degenen die anders denken en hun classificatie als gevaarlijke extremisten, esoterische gekken of geesteszieken. Er zijn tijden denkbaar waarin mensen die zich openlijk inzetten voor een gezond ziele - en een vrij geestelijk leven in gevangenissen of psychiatrische instellingen worden geplaatst.

Dornach, 8 – 10 - 1917 (zesde voordracht)

Nu echter moeten we één ding in onder ogen zien dat heel belangrijk is. Je kunt over natuurverschijnselen denken m.b.v. gewone intelligentie, maar je kunt niet over sociale fenomenen denken m.b.v. gewone intelligentie; dat kan niet. Tegenwoordig gelooft de mens dat het denken, dat hem in staat stelt om het uiterlijke verloop van de zintuigelijke wereld te begrijpen, hij datzelfde denken ook bij vraagstukken betreffende sociale wetmatigheden en politieke impulsen kan gebruiken. **... Men moet begrijpen, dat werkelijke, juiste gedachten voor sociale structuren pas dan weer ontstaan, wanneer de mens aansluiting vindt bij het geestelijke.** Er moet het levende bewustzijn ontstaan, dat men zelf in de elementaire gedachten wereld leeft en vanuit deze zich moet laten inspireren.

Vandaag kan men nog over deze dingen lachen. **Maar de mensheid zal zich de inspiratie met pijn en moeite, wat betreft het creatieve gebied van het sociale systeem, moeten veroveren.** En daarmee wijzen we op een nog intiemere manier naar iets wat vanaf vandaag meer en meer nodig zal zijn voor de mensheid. **Wanneer de mens zal inzien dat hij zich nu voor moet bereiden om aansluiting te vinden bij de geestelijke wereld om in deze wereld een rijk te brengen dat niet van deze wereld is, dat echter overal deze wereld doordringt, pas dan zal er verbetering in de chaotische sociale structuur van de mensheid komen.**

... Wil men gedachten over sociale structuren of wil men echte, effectieve politieke gedachten hebben, dan moet men die niet alleen maar verzinnen, maar dan moeten deze gedachten uit de geestelijke wereld gekomen zijn. Als men over politiek wil nadenken, moet men niet alleen oog hebben voor de menselijke relaties, zoals men het vandaag de dag doet. Maar men moet in de gelegenheid komen om terug te kunnen gaan naar die tijden, waarin men wist dat men alleen iets over een ander kon weten, wanneer men vanuit het fysiek zintuigelijke de geestelijke wereld inging. **Men moet nu eenmaal vanuit de geestelijke wereld de basis voor het politieke denken leggen.** ... Zo godverlaten als de 19e eeuw en het begin van de 20e eeuw, was eigenlijk geen enkele vorige eeuw. Het is belangrijk om dat in het oog te houden. Maar ook zo trots op zijn godverlatenheid, was geen enkele vorige eeuw.

Bovenal zal zo'n ommekeer echt snel noodzakelijk zijn, en het zou het beste zijn als deze ommekeer in het onmiddellijke heden en in een grootst mogelijke kring zou plaatsvinden, vooral waar het gaat om de juiste pedagogen voor de jongsten en ook voor de oudere mens te bepalen. **Want op geen enkel ander gebied is de mensheid zo materialistisch geworden als juist op het gebied van opvoeding en onderwijs.**

Dornach, 12 – 10 - 1917 (zevende voordracht)

... Dit komt omdat de mensen die vandaag de dag alleen met een opvoeding, om de huidige tijd te kunnen begrijpen, toegerust zijn, geen enkel idee van de ware werkelijkheid hebben, hoewel ze zelf meestal denken de werkelijkheid te benaderen.

Wat moest toch de vijfde na-atlantische periode brengen? Het gehele materialisme, dat alleen de na-atlantische tijd de mensheid brengen kan. Het materialisme zou geleidelijk aan alle gebieden van de mensheid moeten doordringen...

En de wezenlijkste geestelijke krachten van de vijfde na-atlantische periode zijn de ahrimanische... De mensen van de vijfde na-atlantische periode hebben de eigenschap dat ze onder invloed staan van deze machten, maar ze zien ze niet ... Ik heb er in deze beschouwingen al op gewezen dat we nu eenmaal in een tijd leven waarin bepaalde waarheden aan het licht moeten komen die voor de mensen niet comfortabel zijn. Wanneer men echter de tekenen van de tijd begrijpt, weet men dat deze waarheden openbaar moeten worden. ... Wat levert u 'het kijken naar' eigenlijk op? De illusie. Wanneer u slechts met één zintuig (het oog) naar de wereld te kijkt, bent u overal ten prooi van de illusie... **We leven in principe in een wereld die ons voortdurend bedriegt, die zó geschapen is om ons te bedriegen... We moeten ons laten misleiden om vooruit te komen, om het bewustzijn verder te brengen, want het bewustzijn is een kind van de illusie.** Maar de illusie mag in het begin niet tot de mens doordringen, anders raakt hij in de war. De illusie blijft aan de andere kant van de drempel van het bewustzijn..... Maar, zo noodzakelijk als het is dat de illusie gedurende een bepaalde periode heerst, om bewustzijn te genereren, **zo noodzakelijk is het ook dat men weer verder komt dan de illusie, vooral op bepaalde gebieden.** Want aangezien het bewustzijn gebaseerd is op maya, op misleiding, kan het niet in de buurt komen van de ware werkelijkheid...

Wanneer men tegenwoordig bepaalde elementen van de geestelijke wereld wil bestuderen dan moet men eenzelfde schuwheid overwinnen, zoals men vroeger, toen men door het vuur ging, moest overwinnen. Dat is de reden waarom veel mensen vandaag de dag net zo bang zijn voor de geestelijke wereld als voor het vuur. Men kan niet eens zeggen dat het alleen maar figuurlijk gesproken is dat ze bang zijn voor verbranding; ze zijn echt angstig om zich te verbranden. Daarop berust de vijandschap tegen de geesteswetenschap: mensen vrezen werkelijk zichzelf te verbranden. Maar de voortgang van de tijd vereist van ons, dat we het vuur geleidelijk aan benaderen, dat we de werkelijkheid niet uit de weg gaan. Want het verinnerlijkte leven, zoals ik het in de laatste beschouwingen heb beschreven, heeft in velerlei opzicht een zacht nader komen tot de geestelijke wereld nodig, een toenadering tot de geestelijke wereld op alle gebieden, in het

bijzonder juist op het gebied van het onderwijs ... **Het zal belangrijk zijn, vooral met betrekking tot de opvoeding en het onderwijs, dat karma - en lots vragen, het idee van het karma, zijn plaats krijgt.** Het is heel belangrijk om te weten met welke persoonlijkheden mij mijn karma als kind of als jongvolwassene heeft samengebracht.

Denkt u er alleen maar aan met welk een heilige ernst, in welk een oneindige diepte de zielen van de pedagogen aangegrepen zouden worden als ze zouden beseffen: U doet het kind datgene voor, wat het voor de geboorte in de geestelijke wereld al van u heeft aangenomen - als dit een werkelijke innerlijke impuls zou zijn...! Het is veel belangrijker om zo'n houding, zo'n gemoedstoestand bij de mensen op te wekken dan om hen te leren het ene of het andere zus of zo te doen... **Gif is het, om te verwachten dat tegenwoordig het kind alles moet begrijpen.... Men prent hen het in de elementaire omgeving gelegen begrip in, waarover ik laatst nog gesproken heb, in plaats dat men hun eigen denkvermogen ontwikkelt.** En dat gebeurt namelijk vandaag de dag heel vaak... Over velen kunnen we vandaag de dag juist zeggen: **Mensen denken toch helemaal niet zelf, maar ze denken bij wijze van spreken in een algemene denksfeer...**

De natuur en het wezen van het levende, vooral in het doorgronden van de wereld, dat moet de mens weer leren. Zoals al gezegd, dat is ongemakkelijker dan de omgang met louter abstracte begrippen. Het levende moet de mens weer in de greep krijgen. **En mensen moeten zich vertrouwd maken met het idee dat dode waarheden het levende niet nader kunnen komen, maar alleen levende waarheden.** We moeten mensen tot verstandige mensen opvoeden; dat moeten we.

Dat is natuurlijk ongemakkelijk. **Maar het zich vertrouwd maken met de werkelijkheid en met het levende dat behoort tot de taken van deze tijd** en waarvan we in de meest eminente zin van doordringen moeten worden. **Met het oog op zowel de grote als alledaagse opgaven is dat noodzakelijk.** Men zal de tijd niet begrijpen, men zal het meest verkeerde doen wanneer men geen aandacht aan deze dingen schenkt. Vandaag de dag heeft men geen idee hoe abstract, hoe oneindig abstract men eigenlijk is, omdat men geneigd is alles volgens vaste patronen te benaderen. Maar de werkelijkheid is niet in een vast stramien te persen, de werkelijkheid is aan een voortdurende metamorfose onderhevig.

Tegenwoordig wil de mensheid haar manier van denken overal brengen, **en de werkelijkheid zal ze alleen kunnen verdragen, wanneer het precies in haar denkgewoonten past. Ze wil uniformiteit hebben, dat wil de huidige mensheid.** Ja, maar door een geestelijk wereldbeeld laat zich de uniformiteit niet rechtvaardigen.

Dornach 13 -10 -1917 (achtste voordracht)

Belangrijk in deze laatste lezing is de samenhang die bestaat tussen het abstract intellectuele -, of het niet-levende denken die in toenemende mate tot het ontstaan van een "onwerkelijke werkelijkheid" heeft geleid, die inmiddels de structuur van de samenleving vormgeeft en ons leven bepaalt. In deze tijd klagen veel mensen dat het leven, zoals ze dat tot nu toe kenden, hen is ontnomen. De aanwijzingen van Rudolf Steiner laten duidelijk zien dat wij als samenleving al lang niet meer in de echte werkelijkheid leven:

... In de tegenwoordige tijd moet men zich meer en meer vertrouwd maken met de tegenstelling die er bestaat tussen abstract, puur intellectueel denken en het denken naar de werkelijkheid, d.w.z. met het denken zich in kunnen leven of zich met het denken kunnen plaatsen in de werkelijkheid. Wat ons denken betreft, streven we natuurlijk altijd naar een zekere ontegenstrijdigheid. Maar de wereld zit vol tegenstrijdigheden, zodat we, als we de werkelijkheid echt willen begrijpen, geen algemeen vast denkpatroon als een net over alles heen kunnen gooien om het te begrijpen. We moeten individualiseren, we moeten op details ingaan. **Dat is de grootste tekortkoming en ook het grootste nadeel van onze tijd, dat mensen in abstracties opgaan. Daardoor verwijderen ze zich van de ware werkelijkheid...** En zo heeft zich door dit onjuiste denken dat zich in de loop van de laatste drie, vier eeuwen heeft ontwikkeld en dat niets met de werkelijkheid te maken heeft, maar zichzelf wel in die werkelijkheid geïncorporeerd heeft, geleidelijk aan **in de menselijke samenleving een onwerkelijke structuur gevormd. Een structuur die met zichzelf voortdurend in tegenspraak is**

...

Maar iets anders is het wat betreft de maatschappelijke, sociale en politieke samenleving. Het menselijk denken komt daar direct in deze onderdelen van de sociale structuur terecht. Daar stoot men zich niet aan de werkelijkheid, die zich nergens iets van aantrekt, maar **daar creëert men de werkelijkheid** ... Tevens wil ik u wijzen op het feit dat er een samenhang tussen het menselijk zielenleven van een vroegere tijd en de uiterlijke fysieke gebeurtenissen in een iets latere tijd bestaat. **Want steeds is het zo dat wat er op het fysieke plan gebeurt, allereerst geestig leeft. Dit fenomeen geldt ook voor de mens die eerst gedachten heeft en dan tot menselijke handelingen overgaat.** En zo kunnen we zien, wanneer we naar het heden kijken, dat het zich aan ons toont in zijn ware, dat wil zeggen, in dit geval, onware vorm - **want de onware vorm is zijn ware vorm** - hoe het abstracte in de werkelijkheid zich genesteld heeft ... Dit leidt tot een eigenaardige houding van mensen ten opzichte van de werkelijkheid. De werkelijkheid, die vol leven is, verliezen ze uit het oog en tevens verliezen ze

de gemoedsbeweging en het gevoel voor datgene wat ze eigenlijk ten opzichte van de werkelijkheid hebben uit het oog. Men hoeft alleen maar de huidige tijd te observeren wat betreft deze dingen, dan vindt men het werkelijk overal. **Onze kijk op de wereld moet weer tot de kern van de dingen doordringen. Tot het wezenlijke komt men alleen wanneer men de geest erbij betreft.** Maar u moet goed beseffen in welke sterke mate onze hele wereldopvatting steeds doodser is geworden, omdat ze ook alleen maar met dode begrippen heeft gewerkt. Tot het vatten van het direct levende is men niet meer gekomen. **Daartoe moet men weer komen. Opdat wij een geheel nieuwe geest vormen. Daarvoor zijn wel enkele offers nodig, die ook volop zouden moeten worden gebracht.**

‘De tegenwoordige tijd begrijpen’ – mijn lieve vrienden, deze zin liep als een rode draad door alle voordrachten heen die ik sinds mijn terugkomst voor u gehouden heb. **En men moet geneigd zijn om de ongemakkelijkheid te aanvaarden, en om veel, veel moeite te doen: met denkkraft, gevoelskracht en wilskracht om het heden te begrijpen, en men moet de moed hebben om te breken met alles wat nog uit oude tijden aanwezig is.** En dan kan het gebeuren, wanneer men alleen maar van dode begrippen houdt, dat men dan praat en denkt met behulp van deze dode begrippen, en de werkelijkheid trekt heel andere conclusies; hele andere gebeurtenissen gebeuren dan die, waarin onze begrippen op van toepassing kunnen zijn. **In negatieve zin is het eigenlijk bewonderenswaardig hoeveel mensen nog steeds slapen in het licht van de verschrikkelijke gebeurtenissen van de huidige tijd en nog niet tot de conclusie zijn gekomen dat gebeurtenissen die er nog nooit eerder zijn geweest in de ontwikkeling van de wereldontwikkeling van de mens ook eisen dat we tot nieuwe begrippen komen die er ook nog nooit zijn geweest** ... Men moet dus tot een andere zienswijze komen dan men tot nu toe heeft gehad over datgene wat er gebeurt. **Radicale herziening van de standpunten, dat is wat de tijd van ons vraagt.** Het is zelfs moeilijk, wanneer men zo'n gedachtengang is begonnen, om deze tegenwoordig tot een volledig einde te brengen, omdat de mensheid vandaag de dag niet vrijdenkend genoeg is om deze gedachten tot een einde te laten komen ...

In de vergelijking tussen Oost en West wordt duidelijk hoe eenzijdig de westerse manier van denken en de bijbehorende manier van leven zich heeft uitgebreid, die dus staat voor zowel een abstracte manier van denken als voor toenemend materialisme en hoogontwikkelde technologieën. Dat deze houding ook de commercie begunstigt, is, volgens Steiner, sinds 1917 een deel van de problemen.

Laten we eens kijken naar het Westen, vooral het Anglo-Amerikaanse Westen, omdat de anderen meestal alleen maar hen napraten en herhalen wat zij zeggen. Wat is het algemene standpunt - zoals idealen vaak ook worden

genoemd - wat is het algemene standpunt? Het algemene standpunt is dat de hele wereld moet worden zoals deze volkeren in de afgelopen eeuwen zijn geweest. De volkeren hebben voor zich ideale sociale omstandigheden gevormd. **Dat is de Anglo-Amerikaanse visie: Wat wij hebben ontwikkeld, wat wij zijn geworden, geeft zowel grote als kleine naties hun bestaansrecht, dat plaatst ze in juiste verhoudingen en dat maakt de mens gelukkig binnen de kring van staten. Zo moet het er overal uitzien. We horen ze pathetisch spreken, het is het Evangelie van het Westen.** Men denkt niet eens aan het feit dat zoiets altijd maar een relatieve betekenis heeft, dat zoiets vooral voortkomt uit emoties, en niet, zoals men gelooft, uit louter gezond verstand en uit louter begrip ... **want mooie woorden laten zich voor alles vinden, mooie woorden laten zich zelfs vinden al is de werkelijkheid nog zo afschuwelijk. Vandaag de dag kost dat alleen nog maar zo en zoveel dollar wanneer men met Amerikaans geld betaalt; dan kan men heel, heel fantastische idealen in het daglicht van ethische idealen stellen...**

Het gaat er niet om dit of dat abstract te weten, maar bovenal daarom, **overal de eis tot inkeer te stellen, tot inspanning, tot overwinning van de gemakkelijke sleur en in een geestelijke opvatting over de wereld het juiste te zien.** In het geestelijk wetenschappelijk streven moet energie worden gezocht, niet alleen bevrediging, om te kunnen zeggen: wat was dat weer mooi; zo ben ik echt bevredigd! – en in een droomwereld te zweven, zodat men langzamerhand inslaapt in het tevreden zijn met de harmonie in de wereld en over de algemene mensenliefde....

Maar antroposofie behoort er niet te zijn om de mens te laten inslapen, maar antroposofie behoort de mens wakker te maken. Wij leven in een tijd waarin het noodzakelijk is dat de mens wakker wordt.

I M P R E S S U M *Redaktion:* Roland Tüscher, Kirsten Juel - Béla Szóradi (freier Mitarbeiter) – *Freie Mitarbeiter im Fachbereich Sprachgestaltung:* Ursula Ostermai. –

BESTELLUNGEN und **ANSCHRIFT** ENB, Roland Tüscher/KirstenJuel, Bürenweg 10, CH 4206 Seewen, T.+41 (0)61 530 02 42 E. ein.nachrichtenblatt@startmail.com, *Rechnungen, Finanzen:* Hugo Jäggi, 2 rue des églantines, F 67210 Obernai, T. +33 (0)38 847 66 17 E. finanzen.enb@posteo.ch, *Post-Versand CH:* Redaktion - *Post-Versand DE, EU:* Christoph Möllmann,

ABONNEMENT per Email Jahresbeitrag: A Förder-Abo ab 250.- CHF/EUR, B Abo Extra 95.- CHF/EUR + Spende, C Email - Standard - Abo 95.- CHF/EUR, D Sonder-Abo ab 2.- CHF/EUR/Monat, E Probe-Abo 3 x frei, F Frei-Abo für valuta-schwache Länder, oder bei finanziellen Schwierigkeiten.

ABONNEMENT per Post Jahresbeitrag: Post-Standard 120.- CHF/EUR / Übersee: EUR 170, Post-Extra CHF/EUR 120.-/Jahr + extra Spende Probe-Abo: 3 Ausgaben: CHF/EUR 15.-

BANKVERBINDUNGEN , CH: IBAN: CH28 0839 2000 0040 1072 8, Freie Gemeinschaftsbank | Postkonto: 40-963-0 | Clearing: 8392 | BIC/SWIFT: FRGGCHB1 oder BLKBCH22 | Zahlungszweck: Kto: 401.072.8 | Kontoinhaber: R.Tüscher, K.Juel, **EU / DE:** IBAN: DE30 4306 0967 7014 8 908 01, GLS Gemeinschaftsbank eG | BIC: GENO-DEM1GLS | Kontoinhaber: Philipp Fördens, für: Initiative Entw. Anthroposophie **Paypal:** Ein.Nachrichtenblatt@startmail.com

SPENDEN Steuerfrei in der Schweiz: IBAN: CH25 0839 2000 0040 0244 0, Freie Gemeinschaftsbank Basel, Postkonto: 40-963-0. Dotationsverein in Baselland; c/o Buschor Treuhand, Gartenstadt 51, Postfach 455, 4142 Münchenstein. Zahlungszweck unbedingt angeben: «ENB».

ANZEIGEN 1 Seite CHF 800.- | ½ Seite CHF 400.- | ¼ Seite CHF 200.- | ⅛ Seite CHF 100.-; - Kleinere Anzeigen: pro 50 Zeichen CHF/EUR 5.-; PDF-Anhang 100.-; über 2 MB 200.- | Beilagen zum Postversand: Preis nach Absprache. Zahlungszweck bei Überweisungen: «ANZ» Die Anzeigen entsprechen in ihrem Inhalt nicht notwendigerweise der Ansicht der Redaktion.

KERNPUNKTE Nachrichten zum Zeitgeschehen, Kontakt: Kirsten Juel, Lehmenweg 7, CH 4143 Dornach, T. +41 (0)77 4081427, E. redaktion@kernpunkte.com

Unabhängige Mitglieder-Nachrichten

deutsch: «**Was in der Allgemeinen Anthroposophischen Gesellschaft noch vorgeht**» - privater Rundbrief, Internet: www.wtg-99.com, verantwortlich: Thomas Heck, thomas@lohmann-heck.de

englisch: «**Deepening Anthroposophy**» - verantwortlich: Thomas O'Keefe, deepening@use.startmail.com

Rudolf Steiner

Die spirituellen Hintergründe der äußeren Welt

Der Sturz der Geister der Finsternis. Geistige Wesen und ihre Wirkungen

CHF 62.00 / EUR 54.00
 ISBN 978-3-7274-1772-6
 Seiten: 294
 7. Auflage (2020)
 14 Vorträge, Dornach 1917
 GA Nummer: 177

Gute, günstige Gästezimmer

CHF 45.- in Dornach über Th. Arakov
 Tel. +41 61 701 64 77 - +41 76 510 59 37
arathean@gmail.com